

روجر باروز
نیکلاس پلیس
دبورا کوئلگارس

بی خانمانی و سیاست گذاری اجتماعی

مترجم
محمد خانی

۱۳۹۶

بی‌خانمانی و سیاست‌گذاری اجتماعی

نویسندگان: روجر باروز، نیکلاس پلیس، دבורا کوئلگارس

مترجم: محمد خانی

چاپ نخست: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

حروفچینی و آماده‌سازی: انتشارات تیسرا

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر علمی و فرهنگی کتیبه

به سفارش و زیر نظر اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

حق چاپ محفوظ است.

اداره: مرکزی و مرکز پخش: خیابان نلسون ماندلا (افریقا)، چهارراه حقانی (جهان کودک)، کوچه کمان،

پلاک ۲۵؛ کدپستی: ۱۵۱۸۷۳۶۳۱۳؛ صندوق‌پستی: ۹۶۴۷ - ۱۵۸۷۵؛ تلفن: ۷۰ - ۸۸۷۷۴۵۶۹؛

فکس: ۷۲ - ۸۸۶۶۵۷۲۸؛ تلفن: ۲۹ - ۸۸۶۶۵۷۲۸؛ تلفکس: ۴۵ - ۸۸۶۷۷۵۴۴

آدرس اینترنتی: www.elmifarhangi.ir info@elmifarhangi.ir

www.ketabgostarco.com info@ketabgostarco.com

فروشگاه یک: خیابان انقلاب، روبه‌روی در اصلی دانشگاه تهران؛ تلفن: ۱۶ - ۶۶۹۶۳۸۱۵ و ۶۶۴۰۰۷۸۶

فروشگاه دو: میدان فتنه، خیابان کریمخان زند، بین قائم مقام فراهانی و خرمند، پلاک ۱۳؛

تلفن: ۷ - ۱۳۴۳۸۰۶

فروشگاه سه: بزرگراه حقانی، بعد از ایستگاه مترو حقانی، خروجی کتابخانه ملی، کتابخانه ملی

(نمایشگاه و فروشگاه دائمی کتابخانه ملی)

فروشگاه چهار: خیابان کارگر شمالی، روبه‌روی بارک لاله، نبش کوچه ستاره، نمایشگاه و فروشگاه

محصولات فرهنگی سازمان تأمین اجتماعی، پلاک ۱۳

انتشارات علمی و فرهنگی

تألیفات، تدوین، محققان و مترجمان
اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

عنوان و نام پدیدآور: بی‌خانمانی و سیاست‌گذاری اجتماعی

پلیس، نیکلاس؛ باروز، روجر؛ کوئلگارس، دبور

تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۶

۵۱۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۱-۷۶۵-۴

فیبا

عنوان اصلی: Homelessness and Social Policy

بی‌خانمانی - انگلستان

بی‌خانمان‌ها - انگلستان - سیاست دولت

بی‌خانمانی

بی‌خانمان‌ها - سیاست دولت

شناسه افزوده: باروز، راجر، ۱۹۶۲ - م. ویراستار

Burrows, Roger

شناسه افزوده: پلیس، نیکلاس، ۱۹۶۵ - م. ویراستار

Pleace, Nicholas

شناسه افزوده: کوئلگارس، دبور، ۱۹۶۵ - م. ویراستار

Quilgars, Deborah

شناسه افزوده: خانی، محمد، ۱۳۵۷ - مترجم

شناسه افزوده: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

۱۳۹۶ ۴۵۴۵/۴ ۹۴۱ HV

۳۶۲/۵۸۰۹۴۱

۳۹۸۹۳۸۹

عنوان و نام پدیدآور:

پلیس، نیکلاس؛ باروز، روجر؛ کوئلگارس، دبور

تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۶

۵۱۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۱-۷۶۵-۴

فیبا

عنوان اصلی: Homelessness and Social Policy

بی‌خانمانی - انگلستان

بی‌خانمان‌ها - انگلستان - سیاست دولت

بی‌خانمانی

بی‌خانمان‌ها - سیاست دولت

شناسه افزوده: باروز، راجر، ۱۹۶۲ - م. ویراستار

Burrows, Roger

شناسه افزوده: پلیس، نیکلاس، ۱۹۶۵ - م. ویراستار

Pleace, Nicholas

شناسه افزوده: کوئلگارس، دبور، ۱۹۶۵ - م. ویراستار

Quilgars, Deborah

شناسه افزوده: خانی، محمد، ۱۳۵۷ - مترجم

شناسه افزوده: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

۱۳۹۶ ۴۵۴۵/۴ ۹۴۱ HV

۳۶۲/۵۸۰۹۴۱

۳۹۸۹۳۸۹

فهرست

۱۷	پیش‌نقد
۲۱	مختصری در مورد نویسندگان مقالات
۲۵	سخن مترجم
۳۳	درآمد بی‌خانمانی، د. وز. امروز
۳۹	تعداد
۴۰	مقایسه [تطبیقی بی‌خانمانی] در زمان‌های مختلف
۴۰	علل بی‌خانمانی
۴۲	درآمد
۴۲	وضعیت تأهل
۴۳	سن
۴۳	فرزندان
۴۴	محل تولد
۴۷	تشکرنامه
۴۹	فصل اول: بی‌خانمانی در بریتانیای معاصر؛ مفهوم پردازی و سنجش
۴۹	بی‌خانمانی چیست؟

۵۹	بی‌خانمانی پنهان
۶۱	سنجش بی‌خانمانی
۶۲	افرادِ کارتن‌خواب
۶۵	افراد بی‌خانمان مجرد
۶۸	بی‌خانمانی قانونی
۷۴	ساختار پژوهشی کتاب
۷۶	نتیجه‌گیری
۷۸	پی‌نوشت‌ها
۷۹	فصل دوم: بی‌خانمان و قانون
۸۱	میراث قانون فقر
۹۰	نظام [تأمین مسکن] ۱۹۹۷ - ۱۹۷۰
۹۵	نظام [تأمین مسکن] ۱۹۹۷
۹۹	بخش هفتم قانون مسکن ۱۹۹۶
۱۰۳	رویه اجرایی نظام [تأمین مسکن] جدید
۱۰۸	پی‌نوشت‌ها
۱۰۹	فصل سوم: نظریه پردازی بی‌خانمانی: رویکردهای جامعه‌شناختی و فمینیستی معاصر
۱۱۰	نظریات موجود بی‌خانمانی
۱۱۴	نقد نظریه‌های موجود
۱۱۶	نقد‌های فمینیستی
۱۲۳	رویکردهای جدید در مورد بی‌خانمانی
۱۲۳	بست مدرنیسم و پسا‌ساختارگرایی
۱۳۰	ساختارمندی
۱۳۱	نتیجه‌گیری
۱۳۳	پی‌نوشت‌ها

فصل چهارم: توزیع اجتماعی تجربه بی خانمانی	۱۳۵
سنجش تجربه بی خانمانی	۱۳۶
تجربه بی خانمانی در انگلستان، با توجه به ویژگی های کنونی خانوارها	۱۳۸
سن	۱۳۸
مذهب	۱۳۹
مناطق شهری و روستایی	۱۴۲
ورعیت شغلی کنونی	۱۴۲
رسمیت	۱۴۳
اختار کنونی خانوار	۱۴۳
طبقه اجتماعی	۱۴۴
وضعیت تاهل کنونی	۱۴۴
اجاره محل سکونت کنونی	۱۴۵
ترسیم الگوی تغییرات تجربه بی خانمانی سرپرست خانوار	۱۴۵
نتایج آزمون دومتغیره	۱۴۶
الگوی «بهترین برآزش»	۱۵۰
نتیجه گیری	۱۵۳
پی نوشت ها	۱۵۶
فصل پنجم: ویژگی های افراد بی خانمان مجرد در انگلستان	۱۵۹
روش ها	۱۶۱
ویژگی های آماری	۱۶۵
وجوهی از وضعیت نامساعد [افراد بی خانمان مجرد]	۱۷۰
تجربه کارتن خوابی	۱۷۷
محل های [در نظر گرفته شده برای] زندگی کنونی	۱۸۳
نتیجه گیری	۱۸۶

۱۹۰	پی‌نوشت‌ها
۱۹۱	فصل ششم: معوقات رهنی، تصرف [خانه‌های] رهنی و بی‌خانمانی
۱۹۱	بی‌خانمانی و مالکیت
۱۹۶	رهن، معوقات رهنی و تصرف‌های [خانه‌های رهنی]
۱۹۷	ارزایش مالکیت در دهه ۸۰
۲۰۰	فشارهای ناشی از رکود
۲۰۵	بی‌خانمان شدن
۲۱۲	تغییر آگاهی مردم
۲۲۰	تأمین مسکن بی‌خانمانان به رسمیت شناخته نشده
۲۲۴	تصرف‌های خانه، بی‌خانمانی و مسائل مربوط به سیاست‌گذاری
۲۲۹	فصل هفتم: خدمت سربازی؛ نظریه پردازی بی‌خانمانی نظامیان سابق
۲۳۱	تجربه نظامی
۲۴۰	مثل یک مرد بودن؟ جامعه‌پذیری نظامی و انگاره‌های مردانه
۲۴۴	هویت‌های نظامی و غیرنظامی
۲۴۹	تجربه نظامیان سابق
۲۵۱	مثل یک غیر نظامی بودن
۲۵۵	نتیجه‌گیری
۲۵۷	فصل هشتم: نیازهای مسکن زندانیان سابق
۲۵۸	تحقیق
۲۵۹	چند نفر از زندانیان سابق نیازمند خانه‌اند؟
۲۶۰	تحقیق کنونی
۲۶۰	ارائه خدمات [حین] آزادی [یا ترخیص از زندان]

۲۶۲.....	خدمات ارائه شده در جامعه محلی برای زندانیان سابق.....
۲۶۶.....	نتیجه گیری.....
۲۷۰.....	پی نوشت ها.....
۲۷۱.....	فصل نهم: [وضعیت] بهداشتی درمانی افراد بی خانمان مجرد.....
۲۷۳.....	بهداشت و سلامت جسمانی افراد بی خانمان مجرد.....
۲۸۰.....	بهداشت و سلامتی روانی افراد بی خانمان مجرد.....
۲۸۷.....	مشکلات معرفتی شدید یا اعتیاد الکلی.....
۲۹۰.....	دسترسی به مراقبت های بهداشتی و درمانی و [خدمات] حمایتی مسکن.....
۲۹۳.....	نتیجه گیری.....
۲۹۷.....	پی نوشت ها.....
.....	فصل دهم: بهداشت، بی خانمانی و دسترسی به خدمات مراقبت های بهداشتی و درمانی
۲۹۹.....	در لندن.....
۳۰۰.....	بهداشت و سلامتی و بی خانمانی.....
۳۰۶.....	دسترسی افراد بی خانمان در لندن به خدمات بهداشتی و درمانی ملی.....
۳۱۱.....	واکنش محدود.....
۳۱۶.....	پی نوشت ها.....
۳۱۷.....	فصل یازدهم: اسکان افراد بی خانمان مجرد.....
۳۱۸.....	از اسکان تا مسکن.....
۳۲۳.....	اسکان مجدد.....
۳۲۵.....	برآورده کردن نیازهای مسکن.....
۳۲۷.....	برآورده کردن نیازهای حمایتی.....
۳۳۱.....	برآورده کردن نیاز به آموزش مهارت های زندگی روزمره.....

۳۳۲	برآورده کردن نیازهای مالی.....
۳۳۳	برآورده کردن نیازهای اجتماعی.....
۳۳۴	بحث و گفت‌وگو.....
۳۳۷	بی‌نوشت‌ها.....

فصل نوازدهم: گشودن درهای بخش اجاره‌داری خصوصی تحولات در مساعدت‌های

۳۳۹	معطوف به [رئیت] دسترسی [به خدمات مسکن].....
۳۴۲	تفاوت‌ها در میان دسترسی به منزل [در بخش] اجاره‌داری خصوصی.....
۳۵۱	طرح‌های [معطوف به سهولت] دسترسی.....
۳۵۶	خدمات طرح‌های [معطوف به سهولت] دسترسی.....
۳۵۶	تأمین محل زندگی اجاره‌ها.....
۳۵۷	عدم تمایل مالکان به اجاره مسکن، افراد دریافت‌کننده اعانه مسکن.....
۳۵۷	توانایی پرداخت.....
۳۵۸	پیش‌پرداخت اجاره‌بها.....
۳۵۸	ودیع‌ها.....
۳۵۹	محل‌های زندگی با کیفیت پایین.....
۳۶۲	محدودیت‌های اقدامات [معطوف به بهبود] دسترسی.....
۳۶۵	نتیجه: آینده اقدامات [معطوف به بهبود] دسترسی.....
۳۶۷	فصل سیزدهم: ظرفیت اجاره‌داری بخش خصوصی در تأمین مسکن افراد بی‌خانمان.....
۳۶۸	زمینه تحقیق.....
۳۷۰	روش‌ها.....
۳۷۴	دسترس‌پذیری خانه‌های اجاره‌ای برای خانواده‌ها.....
۳۷۷	ظرفیت اجاره‌داری بخش خصوصی برای اسکان خانوارهای بی‌خانمان.....
۳۸۱	بی‌خانمانی و دسترسی به همه محل‌های زندگی اجاره‌ای.....

۳۸۶	نتیجه گیری
۳۸۸	پی نوشت ها
۳۸۹	فصل چهاردهم: خوابگاه های شبانه روزی پاسخ عملی و سیاست گذاری مناسب
۳۹۱	تاریخ تأمین خوابگاه های شبانه روزی
۳۹۵	تحقیقات موجود در مورد خوابگاه های شبانه روزی
۳۹۷	تأمین بودجه
۳۹۸	ایستگاه ها: شرایط کالبدی، موقعیت و طراحی
۳۹۹	خدمات حمایتی و مساعدت های مربوط به نقل مکان
۴۰۰	مدیریت کارکنان
۴۰۰	سیاست گذاری و روش های [اجرایی] خوابگاه های شبانه روزی
۴۰۲	ارزیابی مجدد خوابگاه های شبانه روزی
۴۰۳	روش ها
۴۰۴	یافته ها
۴۰۸	نتیجه گیری
۴۱۰	پی نوشت ها
۴۱۱	فصل پانزدهم: طرح مشکلات بی خانمانی جوانان و بیکاری فویرها
۴۱۲	بی خانمانی جوانان بریتانیا در دهه ۹۰
۴۱۵	ورود فویرها به بریتانیا
۴۱۸	فویرهای آزمایشی در محک تجربه
۴۱۹	گذار از خوابگاه های مؤسسه مسیحی مردان جوان به فویرها
۴۲۲	چه کسانی از خدمات فویرهای فدراسیون فویر برای جوانان بهره مند شدند؟
۴۲۴	سنجش موفقیت فویرها
۴۲۷	تأثیر بی خانمانی جوانان و بیکاری

۴۳۸	فهرست: پنج سال بعد از معرفی‌شان به بریتانیا.....
۴۳۲	پی‌نوشت‌ها.....
۴۳۳	فصل شانزدهم: همکاری برای کمک به افراد بی‌خانمان بررسی همکاری‌های بین‌بخشی ..
۴۳۴	زمنه سیاست‌گذاری: بی‌خانمانی و راهبردهای اسکان.....
۴۳۶	زمینه سیاست‌گذاری: [خدمات] مراقبت‌های بهداشتی و درمانی [جامعه محلی و بی‌خانمانی].....
۴۴۰	موانع کار مشترک.....
۴۴۱	کار، دیگر رسته‌ها و سازمان‌ها.....
۴۴۲	ارزیابی بخش ۷۱، نه‌انه.....
۴۴۳	روش‌شناسی.....
۴۴۴	برخی از یافته‌ها.....
۴۴۴	همکاری با بخش مسکن.....
۴۴۶	همکاری درون‌بخشی و بین‌بخشی.....
۴۴۸	شکاف‌ها و هم‌پوشانی‌ها.....
۴۴۹	گردهمایی‌های بین‌بخشی.....
۴۵۰	برخی از نتایج [تحقیق].....
۴۵۵	پی‌نوشت‌ها.....
۴۵۷	مفاهیم بنیادین متن.....
۴۵۷	کارهای یقه‌سپید.....
۴۶۰	پدیده‌های ساختاری.....
۴۶۰	روش‌های صید - صید مجدد.....
۴۶۱	افراد کارتن‌خواب.....
۴۶۲	اوپی، سی، اس.....
۴۶۲	گرم‌خانه‌ها.....

۴۶۳	خانواده‌های مشکل‌دار
۴۶۳	اعانه / کمک‌هزینه مسکن
۴۶۴	انجمن فابیان
۴۶۴	فیزیک خرد قدرت
۴۶۵	خانه‌های مبتنی بر روابط زناشویی
۴۶۶	معوقات رهنی
۴۶۷	نسبت ام به ارزش دارایی
۴۶۸	نسبت وام در آمد وام‌گیرنده
۴۶۹	استقر عس یا وام‌گدی نامسنولانه
۴۷۰	طرح نجات [مانه] رهن
۴۷۰	وام‌دهندگان [در راه] رهن، ثانویه
۴۷۱	امنیت هستی‌شناختی
۴۷۲	انطباق‌های نیندیشیده
۴۷۳	عادت‌واره
۴۷۴	پشت صحنه
۴۷۴	تعیین / مشروط / موکول کردن
۴۷۶	آرشیو داده‌های ای.اس.آر.سی
۴۷۶	اسپایک
۴۷۷	مسکن راوتون
۴۷۸	خوابگاه‌های ارتش رستگاری
۴۷۹	واژه‌نامه
۴۸۵	نمایه
۴۹۱	کتابنامه

پیشگفتار

کارتن خوابی اصطلاحی است که ما را به یاد بی خانمانی می‌اندازد. اما ضرورتاً فرد دارای خواب بی مسکن نیست. بخش بزرگی از کارتن خواب‌ها، از خانواده خود طرد شده‌اند؛ براین در موضوع کارتن خوابی، بیش از آنکه محرومیت از مسکن به دلیل تنگنای مدنظر باشد، محرومیت اجتماعی از سکونت با خانواده مطرح است. رچ و وظیفه شهرداری‌ها در قبال کارتن خواب‌ها را می‌توان به اسکان در پناه موقت و اطعام آنان محدود دانست، اما تا زمانی که سیاست‌گذاری اجتماع زمینه بازگشت این گروه از شهروندان به خانواده را فراهم نسازد، چرخ پره‌پینه کم‌اثر رفت‌وآمد کارتن خواب بین خیابان و گرمخانه ادامه خواهد یافت. ضمن اینکه ارائه خدمات اسکان و اطعام برابر استانداردهای مورد انتظار، به‌ترتیب جاذبه‌ای برای مهاجرت تهیدستان از شهرستان‌ها و یا حتی از خانه‌های خود به سوی گرمخانه‌ها باشد و مدت اقامت آنان را از دوره‌ای کوتاه به دو سال بسیار طولانی سوق دهد. از سوی دیگر، بیم آن می‌رود که سایر سازمان‌ها، شرکت‌ها، صنایع و حتی شهروندان، با این استدلال که مراکزی برای رسیدگی به وضعیت کارتن خواب‌ها وجود دارد، از مسئولیت اجتماعی خود

در قبال آسیب‌دیدگان جامعه غفلت کنند؛ بنابراین، سیاست‌گذاری اجتماعی در قبال کارتن‌خواب‌ها، نباید محدود به جذب، اسکان و اطعام این گروه از شهروندان توسط شهرداری شود، بلکه باید با رویکردی جامع‌تر به موضوع کارتن‌خوابی، فرایندهای مرتبط با موضوع را واکاوی کند و مسئولیت تمامی آنان و اجزای نظام اجتماعی را در قبال آن روشن سازد؛ زیرا این مهم با جذب، اسکان و اطعام پایان نمی‌یابد، بلکه پیشگیری از طرد و فراهم‌سازی زمینه بازگشت به خانواده را نیز دربرمی‌گیرد.

بر مبنای رویکرد دقیق مسئله کارتن‌خوابی به عنوان آسیبی اجتماعی، ابتدا باید زمینه‌هایی را شناسخت که منتهی به طرد از خانواده می‌شود. در این میان، اعتیاد مهم‌ترین عامل است. آثار مخرب اعتیاد، صرفاً ذهن و جسم معتاد را هدف نمی‌گیرد بلکه اقتصاد رادش خانواده را برهم می‌زند و فشار زیادی بر اعضای خانواده وارد می‌سازد. بحران اقتصادی، بیکاری، بدنامی، بیماری‌های صعب‌العلاج و اختلالات خانوادگی، دیگر عواملی هستند که می‌تواند به طرد از خانواده منتهی شود.

حضور کارتن‌خواب‌ها در معابر عمومی شهر، نه تنها چهره شهر را مخدوش می‌کند، بلکه به امنیت روانی و اجتماعی شهروندان نیز آسیب می‌زند. محل حضور و شب‌گذرانی کارتن‌خواب‌ها، معمولاً پارک‌های خلوت، زیر پل‌ها، حاشیه اتوبان‌ها، نقاط تاریک و فضاهای وسیع شهری است و اگر شهرداری در فصل سرما اقدامی برای جمع‌آوری و هدایت آنان به گرمخانه‌ها انجام ندهد، بیم مرگ و میر آنان می‌رود. در برخی موارد حتی شناسایی هویت اجساد به‌دشواری صورت می‌گیرد، زیرا اوراق شناسایی همراه ندارند و کسی از اعضای خانواده در جستجوی یافتن آنان، به بیمارستان‌ها و سردخانه‌ها سر نمی‌زند.

در بسیاری از شهرها، بنیادهای خیریه و مددکاری، از راه حساس‌سازی

اجتماعی و بسیج امکانات، اقدامات متنوعی را برای تأمین سرپناه، خوراک و پوشاک کارتن‌خواب‌ها انجام می‌دهند. با وجود این، به موازات نابسامانی‌های اقتصادی و اجتماعی، پدیده کارتن‌خوابی به عنوان یک آسیب اجتماعی رو به رشد، مسئله اصلی بیشتر شهرهای جهان است. سیاست‌های متفاوتی در شهرهای مختلف برای رویارویی با این پدیده اتخاذ شده است. آگاهی از این سیاست‌ها، می‌تواند راهنمای خوبی برای سیاست‌گذاران مدیریت شهری باشد. کتاب حاضر با عنوان «بی‌خانمانی و سیاست‌گذاری اجتماعی» اثری است که به سفارش اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران ترجمه شده و مطالعه صورت گرفته توسط «مرکز سیاست‌گذاری مسکن دانشگاه یورک» را مرور می‌کند. در این کتاب علاوه بر مفاهیم نظری و قانونی موضوع بی‌خانمانی، آثار بی‌خانمانی نیز بررسی و تجربه سیاست‌گذاری‌های انجام شده روی این مسئله نیز ارزیابی شده است.

علی اصغر محکی

مدیرکل سابق مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران